

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Elemanlarının Okul Çalgıları Dersinin İçeriğine İlişkin Görüşleri¹

Bahar GÜDEK²

Ecenur ŞAHİN³

Özet

Bu araştırmada, müzik eğitimi anabilim dallarındaki öğretim elemanlarının okul çalgıları ders içeriğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında görev yapan 15 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmada görüşme yöntemi kullanılmış olup, elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretim elemanlarının; müzik eğitimi anabilim dallarındaki okul çalgıları dersini işlevsel buldukları, geleneksel çalgıların okul çalgıları dersine dâhil edilmesini kısmen uygun buldukları, okul çalgıları dersinin zorunlu olması ve ders dönemlerinin uzatılarak 4 yıla çıkarılmasını okul çalgıları ders içeriğinin düzenlenmesinde anabilim dallarına geniş yetkilerin verilmesini önerdikleri, müzik öğretmeni adaylarını bireysel çalgılarına göre okul çalgılarında daha yetersiz buldukları yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Müzik Öğretmenliği, Okul Çalgıları, Ders İçeriği

Views of the Teaching Staffs of Music Education Department on the Content of School Instruments Lesson

Abstract

The aim of the research is to determine the views of the teaching staffs at Music Education Department on the content the School Instruments Lesson. The research group consists of 15 teaching staffs tasked at music education departments from 19 May University, AbantIzzetBaysal University, Uludag University and Marmara University. To analyse all data interview method was used and all data of interview were achieved with the depictive analysis technique. At the end, results of the research indicated the teaching staffs proposals is as following; primarily the school instruments lesson is functional, supplementing the traditional instruments to the content of the school instruments lesson is partly convenient, lesson should be exactly compulsory and the duration is to be extended to 4 years. And, the intention of the teaching staffs showed up that the authority is also fully granted to faculty departments. On the other hand they determine that the candidates to music instructor are not good enough in conducting the school instruments comparison to individual ability on own instruments.

Keywords: Music Education, Music Teaching, School Instruments, Content of Lesson

¹“Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Okul Çalgıları Dersinin İçeriğine Yönelik Görüşleri” başlıklı Yüksek Lisans Tezinin (OMU Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2013) bir bölümünden yararlanılarak hazırlanmıştır.

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Müzik Eğitimi ABD, Samsun-TÜRKİYE
E-posta: bgudek@omu.edu.tr

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun-TÜRKİYE

Giriş

Türkiye’de müzik öğretmeni yetiştirme süreci Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları çatısı altında gerçekleştirilmektedir. Bu kurumların öncelikli amacı, ilk ve orta dereceli okullara müzik öğretmeni yetiştirmektir. Bir müzik öğretmeni, müzik öğretmenliği alanında iyi yetişmiş, en az bir çalgıyı iyi düzeyde çalabilen ve eğitim müziğinde kullanılan okul çalgılarını da öğrencilerine öğretecek düzeyde bilen vasıflara sahip olmalıdır (Tufan ve Güdek, 2008).

Müzik Öğretmeninin çalgısını kullanım amaçlarına göre; Sanatsal Nitelikli Çalgı, eğitim amaçlı Okul Çalgısı olarak gruplayabiliriz. Bir müzik öğretmeni, sanatsal nitelikli çalgısını, öğrencilerine eşlik yapabilecek ve onların müziksel kişiliklerini geliştirerek eğitebilecek; okul çalgısını ise hem eğitim aracı olarak kullanabilecek, hem de öğretebilecek düzeyde kullanabilmelidir. Müzik öğretmeni, okul çalgılarını, derste ve ders dışı etkinliklerde çalabilme ve öğretebilme düzeyinde bilerek kullanmak durumundadır (Küçüköncü, 2006).

Sevgi (2003), müzik öğretmenlerinin mesleklerindeki vazgeçilmez eşlik çalgılarını, yaratıcı eşikleme anlayışıyla kullanabilmeleri gerektiğini vurgulamıştır.

Değindiği gibi müzik öğretmenlerinin sahip olması gereken vasıflar içerisinde okul çalgılarını kullanabilme becerileri önemli bir yere sahiptir. Söz konusu becerilerin yeterliliği de müzik öğretmenlerine verilen eğitimle doğrudan bağlantılıdır. Bu doğrultuda düşünüldüğünde araştırmanın konusuyla da ilişkili olarak müzik öğretmeni yetiştiren kurumların eğitimi içerisinde yer alan okul çalgıları dersini incelemek uygun olacaktır.

Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Okul Çalgıları Dersi

Eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerinde okul çalgıları dersleri, üç dönemlik bir süreyi kapsayan ve her dönem farklı bir çalgı eğitimini sağlamak üzere ders programlarında yer almaktadır. Program içerisinde de Okul Çalgıları I, Okul Çalgıları II ve Okul Çalgıları III olarak belirtilmiştir.

Bu derste amaç; müzik öğretmeni adaylarına çalgıların genel müzik eğitimi içerisinde nasıl kullanılması gerektiği ve teknik özelliklerini öğretirken, okul çalgı müziği doğasını uygulamak, okul çalgı müziği literatürünü öğrenme ve öğretim tekniklerini kazandırmaktır (Barış, 2007).

Okul Çalgıları I. II. III. derslerinin içeriği şu şekildedir: Bu derste öğrenciler, piyano ve bireysel çalgılarının dışında bağlama, gitar, soprano blok flüt ve mandolin gibi çalgılardan birini seçmektedir (her dönem farklı bir çalgı seçilir). Bu ders, okul çalgılarının eğitimde nasıl kullanılacağını,

teknik özelliklerini, okul müziği doğasının uygulanmasını, çalgı literatürü ile öğrenme öğretme tekniklerini kapsamaktadır.

Okul çalgıları I-II-III dersleri için YÖK tarafından yapılan tanım her yarıyı için aynı olup, aşağıdaki gibidir.

Bağlama: Bağlama çalgısı hakkında genel bilgiler, bağlamanın okul-müzik eğitimindeki yeri ve önemi, bağlamada akord çeşitleri ve yaygın kullanılan akord çeşitleri, bağlama ile doğru oturuş ve tutuş pozisyonu, sağ ve sol el tutuşları. Halk müziği ses sistemi ve bağlamalarda kullanılan perdeler, halk müziğinde çok kullanılan Uşşak ve Hüseyini başta olmak üzere makamlar hakkında kısa bilgi, bu makamlardaki kolay ve basit ezgilerden başlamak üzere diğer makamlarla da ilgili ezgileri çalma. Basit ezgilerle yaygın kullanılan makamlarla eş zamanlı olarak, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 zamanlı usullerle yazılmış ezgileri çalma, okul-müzik eğitiminde kullanılabilecek ezgileri, ezgileri toplu çalma, bağlamada orta ve üst teli kullanma (YÖK, 2013).

Gitar: Gitar çalgısının genel kullanım özellikleri, gitarla doğru oturuş ve tutuş pozisyonu alma, gitarın akordu ve basit arpejleri yapma. Küçük ölçekli ezgileri çalma. Okul şarkılarını solo olarak çalma, I. pozisyonadaki temel akorlar, okul şarkılarına akorla eşlik etme (YÖK, 2013).

Soprano Blok Flüt: Çalgının özellikleri, yapılışı ve aile içindeki konumu, ses alanı ve olanakları, okul müzik eğitiminde kullanılma nedenleri, tutuş, üfleme ve ses üretme teknikleri, küçük ölçekli ezgileri çalma, şarkı, türkü, marş ve çeşitli eğitim müziklerinde uygulamalı çalışmalar (YÖK, 2013).

Mandolin: Mandolinin özellikleri, okul müziğindeki yeri, ses alanı ve olanakları, tutuş, tremolo tekniği, okul müziğine ilişkin şarkı dağarcığı üzerinde kolaydan zora çalma teknikleri, mandolinin solistik kullanımı (YÖK, 2013).

Bu araştırmada, okul çalgıları ders içeriğinin, müzik öğretmeni adaylarının amaç ve beklentilerini karşılama düzeyleri ve öğretim elemanlarının söz konusu içerikten ne derece başarı elde ettikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda, müzik öğretim elemanlarının okul çalgıları ders içeriğine yönelik görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, müzik eğitimi anabilim dallarındaki öğretim elemanlarının okul çalgıları ders içeriği hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç ışığında, okul çalgıları dersinden öğretim elemanlarının ne

derece verim elde ettikleri, okul çalgıları dersinin işlevsellik ve yeterliğini artırmak için neler yapılabileceğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Araştırma, öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda okul çalgıları ders içeriğinin, amaç ve beklentileri karşılama durumunun belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Ayrıca araştırma, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki okul çalgıları dersleri öğretim programlarının geliştirilmesi sürecine ışık tutması, geliştirilen programların müzik öğretmeni adaylarının beklentilerini karşılamalarına katkı sağlaması ve ileride bu alanda yapılacak diğer çalışmalara örnek teşkil etmesi bakımından da önem taşımaktadır.

Yöntem

Bu araştırma, müzik eğitimi anabilim dallarında eğitimi verilen okul çalgıları dersinin içeriğine yönelik uzman görüşlerine yer vererek, öğretim elemanlarının okul çalgıları dersinin işlevselliği ve içeriği hakkındaki sorunların tespitinin amaçlandığı ve nitel tekniklerin uygulandığı bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları öznel görüş ve deneyimlere bağlı olarak ortaya çıkan anlamların sistematik olarak incelenebilmesinde tercih edilen yöntemlerdir (Ekiz, 2003).

Araştırmada, var olan durumu saptamak amacıyla, öğretim elemanlarına açık uçlu yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Görüşme, çoğunlukla yüz yüze yapılmakta ise de telefon ve görüntülü telefon gibi anında ses ve resim iletilicileriyle de yapılmıştır. Yapılandırılmış veri toplama araçları, sahip olduğu belli düzeydeki standartları ve esnekliği nedeniyle, belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması nedeniyle araştırmacılar tarafından çoğunlukla tercih edilmektedir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında görev yapan 15 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan nitel veriler daha çok kaynak tarama yoluyla, nicel veriler ise öğretim elemanlarına uygulanan yapılandırılmış görüşme formları ile elde edilmiştir. Soruların hazırlanması ve geliştirilmesi sürecinde çeşitli uzman görüşlerine başvurulmuş, okul çalgıları dersinin etkili ve verimli bir ders olmasını sağlayan ya da engelleyen faktörler değerlendirilerek görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmada öğretim elemanlarına sekiz soru yöneltilmiştir. Bu sorular, öğretim elemanlarının okul çalgıları dersine yönelik değerlendirmelerini ortaya çıkarmak için; okul çalgıları dersinin işlevselliğine, geleneksel çalgıların okul çalgıları dersi içindeki yeri ve uygunluğuna, müzik öğretmeni adaylarının bu ders içindeki yeterliliklerine yönelik olarak düzenlenmiştir.

Her görüşmeden önce araştırmacı; araştırmanın amacını, elde edilen verilerin hangi ortamlarda kullanılacağını, yüz yüze görüşmenin ne kadar süreceğini, görüşmecilere ait kişisel bilgilerin kesinlikle gizli tutulacağını belirtmiştir. Bu açıklamalardan sonra araştırmacı görüşmeleri, bütün adaylarla gönüllülük esasından yola çıkarak, ses kayıt cihazı ile tamamlamıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği (Yıldırım ve Şimşek, 2005) kullanılmıştır. Görüşme yöntemi ile elde edilen sözel veriler, daha sonra Microsoft Office Word 2007 yazılım programıyla bilgisayar ortamına aktarılmıştır. On beş öğretim elemanının görüşlerinden elde edilen veriler, araştırmanın amacı ve görüşme formundaki sorular bağlamında frekanslar biçiminde betimsel olarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde öğretim elemanlarının Okul Çalgıları dersinin içeriğine yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Doğrudan alıntılarda öğretim elemanlarının görüşleri ÖE 1, ÖE 2, ÖE 3...kısaltmasıyla verilmiştir.

Okul Çalgıları Dersinin İşlevselliği ve Öğrenci Yeterliliğine İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde, toplam 15 öğretim elemandan 5'inin okul çalgıları dersini işlevsel bulduğu, 10'unun işlevsel bulmadığı belirlenmiştir. Görüşlerine başvuru alan öğretim elemanının 5'i okul çalgıları kapsamında eğitimi verilen bağlama derslerinin işlevsel olmadığı görüşünü savunurken, 10'u gitar derslerini işlevsel bulmuş, 7'si blok flütün işlevsel olmadığı görüşünde birleşmişlerdir. Öğrencilerin çalgı yeterliliği konusunda ise, toplam 15 öğretim elemanından 14'ü blok flüt için; öğrencilerin dönem sonu hâkimiyetinin yeterli seviyede olduğunu, 7'si öğrencilerin gitar hâkimiyetinin yeterli olduğunu, 10'u ise öğrencilerin bağlama hâkimiyetinde önemli eksikliklerinin olduğunu belirtmişlerdir.

ÖE 1.“Okul çalgıları olarak nitelendirilen (öğretmen ve öğrencinin birlikte kullanabilecekleri) çalgılar toplu öğretime de elverişli olmaları bakımından genel müzik eğitiminde vazgeçilmez materyallerdir. Okul çalgısı olarak nitelendirilen çalgılardan blok flüt için 1 ya da en fazla 2 dönem

yeterli olmakla beraber, gitar ve bağlama gibi çalgılar için yeterli olmamaktadır. Melodika ise günümüzde ilk ve ortaöğretim kurumlarında gittikçe yaygınlık kazanmasına rağmen hiçbir müzik öğretmenliği bölümünde eğitimi verilmemektedir. Bu da ilk ve ortaöğretim öğrencileri için acı bir durumdur.”

ÖE 2. “Bölümümüz programında okul çalgıları dersi içeriğinde kurul kararı ile değişiklik yaptık. Okul çalgıları dersi kapsamında bağlama bulunmuyor. İçerikte mandolin, orff çalgıları ve gitar var. Programdaki elektronik org dersi içeriğinin eşlik dersi ile örtüşmesi ve bölümümüzde org laboratuvarının bulunmaması gibi nedenlerden dolayı, org yerine bağlama dersi yapıyoruz. Aynı şekilde bir dönem ve iki saatlik bir ders süresini kapsıyor. İçerikte de okul çalgıları bağlama dersi içeriğini uyguluyoruz.

ÖE 3. “Tek dönemin yeterli olmadığını düşünüyorum özellikle gitar ve bağlama için yeterli değildir. Dönem süreleri bölümümüzde uzatılmıştır okul çalgıları dersinde öğrenciler 3 dönem boyunca bir çalgının eğitimini alıyor. Bu şekilde çalgı hâkimiyetleri yeterli denebilecek bir seviyeye gelebiliyor”

Okul Çalgılarının Müzik Öğretmenliği Mesleğinde Sınıf Ortamındaki İşlevselliğine İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde, toplam 15 öğretim elemanından, bağlamayı 10 kişi işlevsel bulurken, gitarı 14 kişi işlevsel bulmakta, blok flütü ise 8 kişinin işlevsel bulduğu saptanmıştır. Bir başka deyişle, öğretim elemanlarının müzik öğretmenliği mesleği içerisinde, okul çalgılarından bağlama ve gitarı, blok flüte göre daha işlevsel buldukları söylenebilir.

ÖE 5. “Öğretmen adayları mesleğe başladıklarında 4 yıl boyunca eğitimini aldıkları bireysel çalgılarını bir yana bırakıp, bir dönem eğitim aldıkları okul çalgılarına ihtiyaç duyuyorlar. En uzun süre eğitimini aldıkları çalgıları ise neredeyse hiç kullanmıyorlar. Bence öğretmen yetiştiren kurumlarda eğitim türleri ayrılmalı, bu bölümlerden mezun olanlar genel ve amatör müzik eğitiminde işe koşuluyorlar ancak bu bile yanlıştır çünkü amatör müzik eğitimi denildiğinde bir çalgının amatörce öğretimi akla gelir biz burada çalgı öğretmeni yetiştirmiyoruz. Öte yandan genel müzik eğitimi için öğrencileri yetiştiriyoruz, ama mesleki müzik eğitiminde işe koşuyoruz, bu gibi sebeplerden dolayı müzik eğitimi anabilim dalları genel müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimi vermek üzere ikiye ayrılmalı. Uzun süre okul çalgılarının eğitimi verilirken piyano ve akordeon gibi çalgılarda mutlaka eklenmelidir. Genel müzik eğitimi müzik öğretmeni yetiştirirken mesleki müzik eğitimi şan hocası, keman hocası, solfej hocası yetiştirmeli mesleki müzik eğitiminde okuyan öğrenci 5 saat keman dersi alırken genel müzik eğitiminde okuyan öğrenci okul çalgıları ve orff

çalgılarına ağırlık vermelidir. Ayrıca genel müzik eğitimi kapsamında yaylı çalgılar kesinlikle bulunmamalıdır. Bu programlar da ilk iki yıl ortak olup 3 ve 4. yılda uzmanlık alanına göre ayrılmalıdır.”

ÖE 7. “Yöresel melodiler blok flüt ve gitarla seslendirilebilir ancak bazı perdeler bu çalgılarda bulunmadığından ud, tambur gibi çalgılara ihtiyaç duyulur. Aynı şekilde gitar ve bağlama ile yapılan eşliklerde bağlama da gereken etkiyi gösteremez. Çünkü bu bağlamda gelişmiş bir çalgı değildir. Çalgılar en azından kendi içerisinde çeşitlendirilirse daha etkili sonuçlar elde edilir. Blok flütle sınırlı kalmak yerine flüt ailesi, gitar ailesi ya da bağlama ailesi adı altında çalgı çeşitliliğine gidilmelidir.”

Geleneksel Çalgıların Okul Çalgıları Kapsamında Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde, toplam 15 öğretim elemanından 7’si geleneksel çalgıların okul çalgıları dersi kapsamına dâhil edilmesini gereksiz bulurken, 8’i ise farklı tınların eğitim ortamına dâhil edilmesi ve farkındalık yaratmak gibi nedenlerden dolayı konuya yönelik olumlu görüş belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bütün öğretim elemanları, geleneksel çalgılar için gereken eğitim sürecinin günümüz koşullarında sağlanamadığı ve bu çalgılar için repertuar sıkıntılarının yaşandığı görüşündedir.

ÖE 10. “Ud, kanun, bağlama, bendir gibi çalgılarla ilgili özel eğitimler verilebilir bu gibi çalgılara yönelik sistematik bir eğitim sağlanabilir. Özellikle eski Türk çalgılarının kökenleri araştırıldığında bu çalgı çeşitleri daha da zenginleştirilebilir.”

ÖE 12. “Geleneksel çalgıların standardizasyonu ile ilgili yeterli çalışmalar olmadığı için etkili bir kullanım olmayabiliyor ancak gereken standardizasyon sağlandığı takdirde etkili sonuçlar alınabilir. Çalgılar araçtır ve önemli olan aracı etkin bir şekilde kullanmak, standartlık sağlayabilmektir. Geleneksel çalgıları okul çalgıları kapsamında değerlendirmek gerektiğinde söz konusu olan şey, geleneği bütünüyle taşımak olmamalıdır. Böyle bir durumda gelenekten hareket edilmeli ancak gelenek birebir ortaya konulmamalıdır. Çünkü zaten eğitimde yakından uzağa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeye gibi ilkeler esastır.”

Okul Çalgıları Dersinin Sınıf Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde toplam 15 öğretim elemanından, 4’ü okul çalgıları dersinin 2. ve 3. sınıfta, 4’ü 3. ve 4. sınıfta, 7’si ise 1. sınıftan başlatılarak 4. sınıfa kadar sürdürülmesi gerektiği görüşündedir. Öğretim elemanlarının ortak görüşü, okul çalgıları dersinin

verildiği sınıf seviyelerinden öncelikle çalgılara ayrılan dönem süreleri ile ilgili düzenlemelerin yapılması gerektirir.

ÖE 15. “Okul çalgıları dersi için 1. sınıfı erken buluyorum. Çünkü 1. sınıf öğrencisinin bu dersin gerekliliğini anlayabileceği kapasitede ve uygunlukta olabileceğine inanmıyorum. Tecrübelerimde bu düşüncemin doğruluğunu gösteriyor. Bu yüzden 2.sınıf 2. dönemden başlayarak 3. Sınıf 2. döneme kadar uzayan bir program ile daha etkili sonuç alınabileceği kanısındayım”

ÖE 7. “1 ve 2. sınıfta kolay çalgıların eğitimi verilebilir. 3 ve 4. sınıfta öğrencilerin teorik bilgilerinin de artırılması koşuluyla daha karmaşık çalgılara geçilebilir. Okul çalgıları dersi, hizmet içi eğitimler ve yaz okulları aracılığıyla mesleği tamamlayıcı eğitim destekleriyle sürdürülmelidir. Yaz okulları sadece kalan öğrencilere yönelik değil, mesleği tamamlayıcı dersler niteliği taşıyarak öğrencilerin fazladan kredi alarak sürdürebilmelerine imkân sağlamalıdır.”

Okul Çalgıları Dersi İçeriğinin YÖK Tarafında Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Toplam 15 öğretim elemanından 13’ü içerikteki çalgıların YÖK tarafından belirlenmesinin eğitimin verimini düşürdüğünü savunurken 2’si ise belirli bir standardizasyonun sağlanacağı düşüncesi ile bu uygulamayı doğru bulduklarını belirtmişlerdir. Görüşleri alınan öğretim elemanlarının ortak düşüncesi; bölümlere ders seçimleriyle ilgili daha geniş yetkilerin verilmesi gerektirir.

ÖE 8. “YÖK’ de hali hazırda bulunan bir okul çalgısı tanımlaması yoktur. YÖK’ün sistemine göre her şey okul çalgısı olarak nitelendirilebilir ama bazı şeyler sanat çalgısı olamaz. Örneğin mandolin ve gitar okul çalgısıdır aynı zamanda da sanat çalgısıdır. Ama melodika için aynı şeyi söyleyemem. Okulda kullanılan her çalgı okul çalgısı olarak tanımlanırsa yanlış olur. Dolayısıyla okul çalgısı yerine eğitim çalgısı kavramını kullanmak daha uygun olacaktır.”

ÖE 11. “Müzik Eğitimi Anabilim Dallarının bütün programlarının YÖK tarafından sabit ve değiştirilemeyen programlar olmasından dolayı sadece okul çalgıları değil diğer derslerle ilgili olarak yenilenmesi veya değerlendirmeler sonrasında değiştirilmesi gereken ders programları için de bir şey yapmak mümkün olmuyor maalesef. Bu konuda bölümlere ders programlarıyla ilgili en azından küçük değişiklikler yapabilecekleri yetkiler verilebilir.”

Okul Çalgıları Dersinin Seçmeli ya da Zorunlu Olmasına İlişkin Bulgular

Görüşleri alınan toplam 15 öğretim elemanından 14'ü bu dersin zorunlu olması gerektiğini belirtmiştir.

ÖE 15. *“Hem zorunlu hem seçmeli olmalıdır. Zorunluluk yeterli seviyeye ulaştırmayacağı için bir takım seçmeli etkinliklerle destek verilebilir. İçerikteki çalgılar, yapılandırılmış bir çerçeve içinde seçmeli hale getirilebilir.”*

ÖE 12. *“Tamamen zorunlu olmalıdır, ayrıca zorunluluğun yanı sıra bu ders bir baraj görevi görmeli ve bir üst sınıf seviyesindeki belirli derslerin alımı bu dersten geçmekle mümkün olabilir hale getirilmelidir.”*

ÖE 6. *“Müzik öğretmenlerinin meslekleri süresince en çok ihtiyaç duyacağı çalgıların okul çalgıları olacağını ve bu sebeple zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum.”*

Okul Çalgıları Dersinin Daha İşlevsel Hale Getirilmesi Yönündeki Önerilere İlişkin Bulgular

Öğretim elemanları bu konuda farklı önerilerde bulunmuşlardır. Aşağıda 7 farklı öğretim elemanının okul çalgıları dersinin daha işlevsel hale getirilmesine ilişkin görüşleri verilmiştir.

ÖE 5. *“Sistemin sil baştan olması gerekir, Türkiye’de yükseköğretim süresince müzikle ilgili alanlarda 4 farklı okul vardır. Batı müziği temelli konservatuar, Türk müziği temelli konservatuar, müzik öğretmenleri ve güzel sanatlar bölümlerine bağlı müzikoloji bölümleri. Dolayısıyla müzik alanında yükseköğretim düzeyinde 4 tane farklı iş yapan okul var. Ancak bazı üniversite bünyelerinde bunların hepsi olabiliyor. Birincisi bu kadar zengin bir ülke değiliz, ikincisi müzik alanında bu kadar çok okulumuz varsa Türkiye’nin müzik alanında ilk sıralarda olması gerekiyordu ama öyle değil, bu durum bir şeylerin eksik gittiğinin göstergesidir. Örneğin Türk müziği dediğimizde altındaki alanların hepsi birer uzmanlık işidir. Buna benzer olarak ilköğretim ve ortaöğretim farklı uzmanlık alanlarıdır. Dolayısıyla müzik öğrencilerinin alanlarına hâkim olmaları gerekir. Öğrenci kanun çalışıyor deyip armoniden uzaklaşmamalı, sistem bunu zorunlu kılmamalıdır.”*

ÖE 2. *“Okul çalgıları dersi çeşitlendirilmeli, süresi artırılmalı, başka derslerle birleştirilmeli, oyun dans müzik dersi gibi aktif öğretim yöntemleri içermelidir. Bu ders müzik öğretimi laboratuvarı gibi olmalıdır.”*

ÖE 7. *“Bütün üniversitedeki okul çalgıları hocaları zaman zaman bir araya gelip toplantılar yapabilirler ve dünya konferanslarına katılabilirler.”*

ÖE 9. “Okul çalgıları kavramına orff çalgıları zorunlu olarak eklenmelidir. Bu çalgılar çeşitlendirilmelidir. Armoni, oyun dans müzik gibi dersler de okul çalgıları dersine katkı sağlayacak nitelikte olmalıdır.”

ÖE 15. “Günümüzde 4+4+4 diye bir sistem söz konusudur ancak bu sistem bana kalırsa son derece olumsuz bir uygulama olacaktır. Bu sisteme yönelik olarak ilgili Bakanlık birimine sorular yöneltildiğinde örnek olarak Güzel sanatlar liseleri verilmiştir. 4+4+4 sistemi ile Güzel Sanatlar Lisesinde 5. sınıf seviyesinde piyanoya başlayan bir çocuğun alanında uzmanlaşacağı belirtilmiştir. Uygulanabildiği takdirde tabii ki çok etkili bir yöntem olur ancak bana kalırsa bu, ağza bir parmak bal çalmaktan başka bir şey değildir. Biz müzik eğitimcileri olarak alanımızı savunmak zorundayız. Sorun tek boyutlu bir okul çalgısı değil sistemin kendisidir. Bir insanın öğretmen olacağına okuldaki müzik öğretmeni, bir sonrasında genel kurul, bir sonrasında da psikolojik raporlar karar veremez çünkü bunlarla kişiyi öğretmen yapamazsınız. Öğretmenlik fazla ders okumakla yapılabilen bir iş halini aldı ancak öğretmenlik herkesin yapabileceği bir iş değildir. Müzik öğretmenliği bölümlerine öğrenci seçerken en azından öğrencileri görebiliyoruz belli nitelikleri göz önünde bulundurabiliyoruz ama bizim sıralamaya koyduklarımızın hepsi alt üst olabiliyor dolayısıyla öğretim elemanları olarak bizler figüran durumundayız.”

ÖE 6. “En azından senede 2 kez, 1. yarıyıl ve 2. yarıyıl sonunda mutlaka bir gösteri olmalı okul çalgıları orkestrası olarak bir hedef konulmalı ve bütün okul çalgıları öğretmenleri birbirleriyle ve öğrencileriyle koordine bir şekilde hareket ederek grup çalışması ve grup terapisi yapabilmelidirler. Müzik denilen şey, yüksek matematiktir, bu yüksek matematiği takım oyunu halinde oynadığımızda ve okul çalgıları dersini de senede en az 2 tane gösteriye odaklanarak, takım olarak çalışıldığında bence daha etkin ve faydalı hale getirilebilir.”

ÖE 14. “Bir sene boyunca öğrenci seçtiği çalgıda çalışmalı, çalgı çeşitliliğini artırmak yerine, çalgı süresini azaltıp süreyi uzatmak daha etkilidir. Okul çalgılarında mandolin ve akordeon çalgıları olmalıdır. Fakat bunun için yeterli öğretim elemanı olmayabilir buna yönelik girişimlerde bulunulmalıdır.”

Okul Çalgıları Dersine Yönelik Öğrenci Bakış Açısının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının tümü, öğrencilerin okul çalgıları içeriğinde öğretilen çalgıları, bireysel çalgılarına göre daha ilgisiz ve önemsiz gördüklerini belirtmişlerdir.

ÖE 13. “Öğrenci eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirdiğini bile bile sınava giriyor ancak okulu kazanıp ders süreci başladıktan sonra bazı dersleri gereksiz görüyor çünkü kendi hayaliyle bağdaştıramıyor. Örneğin blokflütü gereksiz görüyor, göreve başladığında işin önemini ancak anlıyor. Buradan mezun olduktan sonra çeşitli yerlerde ders veriyorlar örneğin bağlamanın yanından geçmeyen öğrenci mezun olduğunda bağlamanın önemini anlıyor fakat iş işten geçmiş oluyor.”

ÖE 14. “1. sınıfta oldukları için gereken duyarlılığı gösteremiyorlar kendi çalgılarına çalışmaktan okul çalgılarına çalışmak için vakit bulamıyorlar çünkü programlar çok yoğun gerek formasyon dersleri gerekse bölüm derslerinin üzerine okul çalgıları eklendiği için yeterli vakit ve önemi veremiyorlar.”

ÖE 13. “Bazı öğrenciler blok flüt ve bağlamaya karşı olumsuz tavır takınabiliyorlar.”

ÖE 4. “Öğrenciler dersi almadan önce önyargılı olabilirler ancak ders süresince öğrenciyi aktif hale getirip dersi sevdirmek ders öğretmenin elindedir.”

ÖE 3. “Öğrencilerin okul çalgılarını, bireysel çalgıları kadar önemsemediklerini düşünüyorum. Okul çalgıları dersi birer dönemlik dersler olduğu için öğrenci ancak bu dersi geçecek kadar ilgi ve alaka gösteriyor.”

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara bağlı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

- Öğretim elemanları, Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında yürütülen okul çalgıları dersini işlevsel bulmuşlardır. Müzik öğretmeni adaylarının okul çalgıları dersinde öğretilen çalgılara ilişkin yeterliliklerini ise; blok flütte yeterli bulurken, gitar da kısmen yeterli, bağlamada ise yetersiz bulmuşlardır.
- Öğretim elemanları, okul çalgıları dersinde öğretilen çalgıların, müzik öğretmenliği mesleği sürecinde sınıf ortamındaki işlevselliğini ise; bağlama ve gitarı, blok flüte göre daha işlevsel bulmuşlardır.
- Öğretim elemanları, geleneksel çalgıların okul çalgıları dersinde öğretilmesini kısmen uygun bulmaktadırlar. Ancak bu tür çalgıların öğretiminde, repertuar ve yetişmiş eğitimci eksikliği gibi sorunların var olduğu tespit edilmiştir.

- Öğretim elemanlarının, müzik eğitimi anabilim dallarındaki okul çalgıları ders dönemlerinin uzatılarak 4 yıllık eğitim- öğretim programına yayılması gerektiği, 1. ve 2. sınıflarda kolay çalgıların eğitimi verilirken 3. ve 4. sınıflarda çalgılar güçlük derecelerine göre programa yerleştirilmesi gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.
- Öğretim elemanlarının, okul çalgıları ders içeriğinin YÖK tarafından belirlenmesinin uygun olmadığı ve içeriklerin müzik eğitimi anabilim dallarına bırakılması gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.
- Öğretim elemanlarının, müzik eğitimi anabilim dallarında okul çalgıları dersinin zorunlu olması gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.
- Öğretim elemanları, okul çalgıları dersinin daha işlevsel hale getirilmesine ilişkin olarak; okul çalgıları dersinin süresinin artırılacağı, özellikle müzik alan dersleriyle birleştirilerek uygulanabileceği, okul çalgıları dersinin zaman zaman gözden geçirilerek yenilenebileceği şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.
- Öğretim elemanlarının, müzik öğretmeni adaylarının okul çalgıları dersinde öğretilen çalgıları, bireysel çalgılarına göre ikinci planda tutukları, yeterli ilgiyi gösterip, gerekli çalışmalarını yapmadıkları görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Öneriler

- Müzik eğitimi anabilim dallarındaki okul çalgıları dersinin dönemleri uzatılarak 4 yıllık eğitim- öğretim programına yayılmalıdır. 1. ve 2. sınıflarda kolay çalgıların eğitimi verilirken 3. ve 4. sınıflarda çalgılar güçlük derecelerine göre programa yerleştirilmelidir.
- Okul çalgıları dersi kapsamındaki çalgıların gerektirdiği teknik beceri ve özellikler dikkate alınarak her bir çalgının öğretimi için gerekli olan süre sağlanmalıdır.
- Okul çalgıları dâhilindeki bağlama ve gitara ayrılan süreler uzatılmalıdır.
- Müzik öğretmeni adaylarına, okul çalgılarının meslek hayatındaki işlevselliklerini fark etmeleri için öğrenim hayatları süresince program dâhilinde gerekli çalışmalar yapılmalı ve yaptırılmalıdır.
- Müzik öğretmeni adaylarına, meslek hayatlarında sınıf ortamında kullanacakları çalgıların öğrencilerin müziksel beğenilerine katkı sağlayacağı gerçeği fark ettirilmelidir.

- Müzik eğitimi anabilim dallarının mevcut ders programları gözden geçirilerek, yenilikler yapılmalıdır. Müzik öğretmenliği programlarının meslek hayatına hazırlayıcı, nitelik ve pratiklikte olmasına özen gösterilmelidir.
- Öğretim elemanları tarafından okul çalgıları ile ilgili mevcut yerli-yabancı kaynakların tanıtımı yapılmalıdır.
- Okul çalgıları dersi kapsamındaki çalgılar kendi içinde çeşitlendirilmelidir. Blok flütle sınırlı kalmak yerine flüt ailesi, gitar ailesi ya da bağlama ailesi adı altında çalgı çeşitliliğine gidilmelidir.
- Okul çalgıları dersinin verimini artırmak için; disiplinler arası ilişkiler kurulması amaç edinilmelidir. Bu amaç doğrultusunda okul çalgıları dersi başka derslerle birleştirilmeli, oyun dans müzik dersi gibi aktif öğretim yöntemleri içermelidir. Ayrıca okul çalgıları dersi bir baraj görevi görmeli ve bir üst sınıf seviyesindeki belirli derslerin alımı bu dersten geçmekle mümkün olabilir hale getirilmelidir.
- Bütün üniversitedeki okul çalgıları öğretim elemanları zaman zaman bir araya gelip toplantılar yapmalı ve dünya konferanslarına katılmalıdırlar.
- Sene sonlarında okul çalgıları konserleri verilmelidir.
- Okul çalgıları ile çalgı grupları oluşturularak dönem süresince dersler daha eğlenceli ve verimli hale getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Barış, A.D. (2007). Okul Müzik Eğitiminde Çalgı Eğitimi Uygulamaları, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(15):25.
- Ekiz, D. (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Küçüköncü, Y. (2006). “Türk Eğitim Sistemindeki Yeniden Yapılanma Sürecinde Müzik Öğretmeni Modelleri, Pamukkale Üniversitesi Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Denizli.
- Sevgi, A. (2003). Nasıl Bir Müzik Öğretmeni?, Cumhuriyetimizin 80.Yılında Müzik Sempozyumu, Malatya.
- Tufan, E., Güdek, B. (2008). Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,6(1): 25-40.
- Yıldırım, A.,Şimşek, H. (2005). Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Lisans Programı ve Ders Tanımları. www.yok.gov.tr (Erişim tarihi:12.01.2013).